

da staaer det Godseieren frit for at jage dem ud af de Huse, hvor de have havt Hjem saa mange Aar og under megen Trængsel opdraget deres Børn, at betage dem den Jordlod — som har skaffet Familien Udkomme i mange Aar; jeg troer det er ikke ganske rigtigt, at Udvalget har overseet dette, som er af særdeles megen Vigtighed. Jeg maa endvidere tillade mig at bemærke, at det har forundret mig, at Udvalget har talt om en Erstatning, der skulde gives Godseieren, en Erstatning, der skulde gives, fordi han berøves Ret til at nægte Fæsterne at have Indsiddere. Jeg maa bede bemærket, at her ikke er Tale om en Ret til at indlægge Indsiddere i Fæstesteder, thi den har Godseieren ikke, men om en Erstatning, fordi han ikke længere har Lov til at nægte denne Ret. Det er at gaae temmelig vidt i at forlange Erstatning, langt videre, end man behøver at gaae, selv om man er gjennembrængt af nok saa megen Retfærdighedsfølelse, jeg troer, det er at gaae meget for vidt. Jeg veed, der er nogle Steder, hvor det er Tilfældet, at Godseieren siger: „Du maa gjerne tage Indsiddere, men saa skal Indsidderen desuden præstere en eller to Dage for mig i Høsttiden.“ Det er dog aabenbart, naar Ordføreren ikke har villet, at Godseieren skulde have nogen Erstatning for det Arbejde, som udtrykkelig staaer i den Contract, der er oprettet mellem ham og Huusmanden angaaende Hovetiers Vælfærd i natura, kan han ikke forlange, at Godseieren skal have Erstatning for en Ret, der er Ingens Ret, thi hidindtil har Godseieren ei havt Lov til at indlægge Indsiddere hos Fæsterne, og Fæsterne ingen Ret til at tage dem; altsaa er Ingens Ret i dette Tilfælde fornærmet.

Schroll: Naar Godseieren har Ret til at holde de Fattige, som ellers vilde trænge sig ind, ude af Sognet, ved at forbyde Fæsterne at tage Indsiddere tilhuse, saa følger deraf, at disse Personer maae søge et andet Sted hen, og derved blive da disse Communer mere bebyrdede. Naar et Sogn bestaaer deels af Fæstere, deels af Andre, og Familierne søge Bopæl som Indsiddere, følger deraf, at de maa søge til Selveier-Districtet, og da det ofte er Tilfældet, at disse Familier falde Naboerne til Byrde, følger deraf, at disse maae ansee Forholdet

uheldigt. Fæsterne vilde ikke, naar de kun see paa deres eget Vel, have dette forandret; de ansee det som et Fortrin, de nyder. Jeg kjenner det af Erfaring. Naar Godseieren forbyder sin Fæster at tage Indsiddere, men tillader Strøgodsset i Naboegnene at tage dem, som anvistes dem, der mulig vilde have faldet Godsets egne Sogne til Byrde, og nu falde hiint, naar de have været der i 5 Aar, til Byrde, følger deraf ikke blot, at det er Uret, men det bevirker en høj Grad af Misfornøielse mod hele Godsvesenet. Derfor troer jeg, at det er i Godsseierens egen Interesse, om Ingen af dem kunde have en saadan særegen Indskyldelse paa Samfundsforholdene; og det hjælper neppe, at Regeringen har givet saa mange Bestemmelser for at standse den Krig, der findes mellem Communerne med Hensyn til Fattigvesenet, naar man troer, at Enkelte let kunne omgaae dem, eller paa en Maade være undtagen derfra. Naar man troer det, og jeg troer det er almindeligt, at de have en Ret og undertiden bruge den, — der hvor jeg er fra, er der ikke slige Forhold, — og det strider ialtsald imod mine Grundsætninger at gaae til Personligheder, men Godseierne der tillade ofte Fæsterne at tage Leiere ind, saavidt jeg kjenner det, — er altsaa denne Bestemmelse, at Godseierne kunne nægte Fæsterne at tage Indsiddere, medvirkende i det demoraliserende Forhold, som findes i Communen angaaende Fattigvesenet, og da det altsaa er i det Almindeliges Interesse, at det bliver hævet, troer jeg det er i sin Orden, naar jeg stemmer derfor. Med Hensyn til at Udvalgets Betænkning taler om Leieres og Fæsternes forskjellige Vilkaar, troer jeg dog, at en væsentlig Forskjel mellem Leiere og Fæstere blandt Andet finder Sted med Hensyn til Bygningerne. Naar Leieren vil bygge, bygger han dette for sig selv, og ikke op til Leiehuset, og naar han flytter, tager han det med som sin Eiendom. Naar han vil indsætte en Dør eller et Skillerum, forbeholder han sig at kunne tage det med sig, naar han flytter, eller betinger sig Godtgjørelse derfor. Fæsteren derimod behandler sine Bygninger som Cieren. Jeg synes, at dette tyder paa et ganske andet Forhold med Hensyn til Bygningerne —, derfor troer jeg ogsaa, at der ikke kan drages den Analogi,